

ERDELYI ÉLET

POLITIKAI,
TÁRSADALMI,
MŰVESZETI ÉS,
KÖZGAZDASÁGI
HETILAP

TARTALOM:

Károlyi Mihály: Építő munka helyett — frázisok

Spectator: Új színügyi évad
Az új egészségügyi törvény a gyakorlatban

Havonta cserélik a határon szolgálatot teljesítő vámtisztviselőket

Nyolcszázezer lej birsággal sújtottak egy aradi szállítót, akinek egyik autóján ezer kiló fekete-szeszt foglaltak le az aradi országuton

Az aradi származású Prattinger Ferenc a magyar óceánrepülés főtitkára

Februárban szabadul ki a milánói fogházból Hirschfeld Mór aradi nagykereskedő stb. stb.

Arad, 1930
okt. 11.

ARA 20 LEI.

XIX. évf.
30. sz.

Nem kell angol partiárut ügynöktől venni
féláron kap
angol újdonságot

J. SCHUTZ-nál Arad, Str. Eminescu 2.
 (v. Deák Ferenc-uca)

**WEISZ LIPÓT
 FOTOSZALONJA**

Bulevardul Regina Maria No. 22.
 (Dáciával szemben)

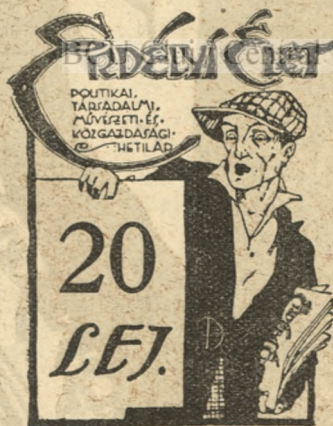

Gyermek-, portrait és interieur fel-
 vételek a legszebb kivitelben esz-
 közöltetnek.

Házak vételét
 és eladását közvetíti

**Herzog
 Sándor**

Str. Bratianu 15. (Weitzer-uca)

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egész évre 600 lei
 Félévre 300 lei
 Negyedévre 150 lei
 Az egyes szám ára 20 lei
 Ó-Romániában 20 lei
 Jugoszláviában 4 dinár
 Csehszlovákiában 4 c. k.
 Amerikában 1 évre 5 d.

Telefonszám 520.

Megjelenik minden hó 1-én, 11-én és 21-én. Hirdetések közvetlenül a kiadóhivatalhoz küldendők vagy bármelyik hirdető iroda utján is feladhatók. A hirdetések díja szövegoldalon 8 lei, hirdetésoldalon 6 lei négyzetcm.-ként.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Arad, Str. Cloșca (Szent László-u.) 2.

Előfizetési árak egy évre: vállalatoknak, nagykereskedőknek 1000 lei,
 nyugdíjasoknak, köztisztviselőknek 300 lei.

Építő munka helyett — Irázisok

Az „Erdélyi Élet“ számára elmondotta
KÁROLYI MIHÁLY a magyar népköztársaság
 első elnöke

Károlyi Mihály, a magyar dolgozók ideálja, akinek nevével a magyar parasztok és a magyar nincstelenek reménykedve áhítattal ejtik ki, az Erdélyi Élet hasábjain számol be amerikai utjáról, az ottani magyarság helyzetéről.

Hogy háromszáznövelevan érdekelt nagybirtokos megkaphassa a kétszázötven milliónyi földválságot, Bethlenék beleegyeztek a nyolcvannégy milliós reparációba. Ha valóban oly nagy hazafiak Bethlen és társai, könnyü lett volna az óriási adóterhétől mentesíteniök a polgá-

rokat és megelegedni a nyolcvannégy milliós levonása után fenmaradó százhatvanhat millióval. Egy féligmeddig tisztességes kormánynak ép ez lett volna a kötelessége s nem az, hogy vállalja az ilyen újabb megterheléseket, különösen nem akkor, mikor maga a miniszterelnök az egyik főérdekelt.

A Horthy-Bethlen rendszer a felelősséget állandóan különböző trükkökkel háritja el magáról. Legujabban a világhákrízisre keni büneit. Én mindig tárgyilagos igyekszem lenni és ezért nem állitom, hogy Magyarország mai helyzetét nem befolyásolja nagymértékben a világdrepresszió. De az általános nyomor kellős közepette nem merné egy valamennyire is tisztességes kormány azt tenni, hogy a nagybirtoko-

Rögtön szépit a világhirü
MARGIT crem dr. Földes és Hehs
 cégtulajdonosok:
Hehs örökösök

sok gabonabolétáját a kenyérfogyasztó doigozók által fizettesse meg. Nem merne az ország lerongyolódott lakósaival eltartatni egy olyan hivatalnoki kart, amely mindenkép improduktív s amire szükség nincs. Egy ilyen kormány nem költené büdtséje harmincszázalékát hadseregre és nem dobálna milliókat ugynevezett hazafias egyesületek propagandáira. Ha a kormány mindezeket nem tenné és nem a herék mindenáron való kitartása érdekében dolgozna az egész állam, mindig krízisben lenne ugyan az ország, de helyzete hasonlíthatatlanul jobb volna.

Mindez mégis, amit itt mondtam csak palliativa. Ma Magyarország egy kup, mely a csucsán áll, ezt a kupot a hegyéről az alapjára kell fordítani: a mezőgazdasági és ipari dolgozók széles tömegeire kell felépíteni az egész államrendet. Az új Magyarország jelszava az kell legyen, hogy csak az lehet az ország lakója, aki igazán dolgozik. A földet oda kell adni azoknak, akik megművelik és szocializálni kell a termelési eszközöket. 1918-ban olyan földreformot ajánlottam, mely a magyar nagybirtokos osztállyal negyven százalékos megegyezés volt. Ma nem ajánlanék többé ilyen megegyezés módot, mert ennél sokkal radikálisabb operációt tartok szükségesnek.

A mai rendszernek még csak egy kedves slágerére szeretnék rámutatni és ez az integritás kérdése és a trianoni szerződés revíziója. Én dacára, hogy a békeszerződést nem tartom igazságosnak, nem állok a revízió alapján, mert a revízió békés úton el nem képzelhető. Ha a revíziót valamely nagyhatalom támogatásával sikerülne is Magyarországnak kierőszakolni, ez végeredményben nem jelentene mást, mint a háborút, ami Magyarországra még esetleges győzelem esetén is föltétlen katasztrófa. Mert a háboru nem lenne más, mint hogy egyik koldus ország belegyőzne a másik koldus országba. Revízió helyett tehát mást kell csinálni. Magyarországon meg kell erősíteni azt az áramlatot, mely szakít a hühös hazafiasággal és megcsinálja a dolgozó tömegekre épített állami rendet. Az ilyen politikának hatása volna az utódállamokra is, ép úgy, mintahogy meg volt az októberi földreformnak is a hatása. A revízió helyett én egy automatikus kiegyenlítődésre gondolok, melynek természetesen előfeltétele, hogy nemcsak Magyarországon, de egy-másik utódállamban is az állam kapuja éléről a talpazatára állítsák. Az így kialakult szomszédos viszonynál, hol a kisebbségi és az önrendelkezési jogok ténylegesítették, hol a gazdasági kooperáció is megteremtődne, a terület- és határkérdés elvesztené azt a jelentőséget, amilyenné a mai elgondolás és a minden egyes országban dúló sovíniszta heccpolitika fujja. Az ultranacionalistáknak az ötven és a száz százalékos területi integritás a programjuk. Én sokkal meszszebb megyek és ezerpercentes összműködésre gondolok a dunai államok dolgozói között. Ezért a Királyhágón innen, Királyhágón tul, Lajtán tul, Kárpátokon innen, Kárpátokon

tul, Bánáton innen és Bánáton tul azon kell dolgozni, hogy ez az irány megerősödjék. Máskülönbén nincs más megoldás, mint háboruk és polgárháboruk véres sorozata. Békés revízió nem létezik.

A magyar globus politikusai szívesen elfelejtik, hogy a revíziónak nemcsak magyar vonatkozása van, de csehoszlovák, román, jugoszláv vonatkozása is, sőt a trianoni békeszerződés revíziója automatikusan magával hozza a többi háborus szerződések revízióját, ami egyenlő egy új világháborúval. Az a militarista kapitalizmus, mely megcsinálta a versaillesi békét, mely arcucsapása volt az összes wilsoni elveknek, ma meg van fogva és ameddig az új háborút el nem akarja kerülni, kénytelen-kelletlen fenn tartsa ezt a status-quot. Ilyen nagy kérdéseket, mint forradalmak, az új Európa kialakulása, nem lehet zöld asztalok mellett, vagy „round table“ konferenciákon elintézni. És ma a trianoni kérdés felvetése is csak új nacionalista háborukba kergetné az államokat. De ha az ipari és mezőgazdasági munkások Európában mind jobban megszerveződnenek és erős igazi proletár-akarás fejlődne ki Európában, mely nem hazudozik egy egységes munkás- és parasztfrontról, akkor az ilyen erős nyomás alatt kényszerül kialakulni az új Európa.

Szocialistáknak nem Európa térképének átrajzolásában kell keresni a haladás útját és a népek igazi békéjét. A mi problémánk mindig és újra csak a kapitalizmus kontra szocializmus marad. En nem a határrevíziókat, de ennél sokkal többet: én a szocialis rend átalakítását akarom. Még ha lehetséges volna is, mi haszna volna Európának, ha visszatudná állítani a háboru előtti határokat, melyek megszüntetése legalább is ürügy volt és újabb ürügy lenne a háborura. Akik ma is hisznek a brückenkopf és korridor teóriákban, azoknak melegen ajánlom, hogy üljenek fel egy repülőgépre. Mert ha lenéznek a magasból a kis vizekre, még ha tengerek is, a hegyekre, még ha Alpesek is, meg fogják érezni, hogy az ilyen elgondolások már idejüket multák. Felülről nézve nemcsak a vizek és a hegyek lesznek kicsinyek, de elmosódnak az országhatárok, a sovinszta civakodások és a magasból nem érezni mást, mint a földön dolgozó tömegek feszülő akarását, mely ezeket a mesterséges gátakat elsöpri.

(Vége.)

Feltűnően olcsón fest, vegyileg tisztít

„I g i e n a“ mindenféle férfi-, női- és gyermekruhákat egészben, minden szétbontás nélkül.

Gyár: József főh.-ut 12. - Üzlet: Forray-u. és Rákóczi sarok.

Spectator: Uj színügyi évad

Nem kell indokolni, hogy a kisebbségi színészet halálos válságba jutott. Ez a válság nem máról holnapra keletkezett s épp azért, mert lassan fejlett ki, lett tulajdonkép végzetes hatása. Nem egy-két ok, hanem oki láncolat idézte föl, azért lett sok ágazatu s nehezen gyógyítható. A film éppen ugy köz-

rejátszott, mint a gazdasági válság; a közönségi defetizmusa éppen ugy, mint a hatalom gyilkos nyomása. Közreműködött a színigazgatók egymásközi harca és az általános érdekekkel tözsérkedő üzletességük, de a színészanyag romlása s érthető lehangolódása is. Bekövetkezett, mert a színház válsága világjelenség és ez a világbetegség a legsúlyosabb formában természetesen világ a legbetegebb részén, a kisebbségek körében rombolt leginkább. Csak az erdélyi száznép dicséretes kivétel. Ósidők óta kisebbségi szervezetben, demokratikus életformák közt, egy azon szellemiség alakjában él, tehát a román elnyomás rendszerében is azonnal megtudta szervezni a színügyet és olyan néptársadalmi formációban, mint egyházát, iskoláját s egyéb intézményét: ezen az organizáción megtört az államhatalom nyomása, sőt a gazdasági válság is.

A magyar színművészetet nem lehetett a halálnak átengedni. Bármennyire lezüllött s lett kétes üzletté, mégis csak a népkisebbségi s egyetemes kultura mellőzetlen tényezője, a magyarnyelvnek ha nem is egyetlen vára, de szépségének, uralmának és erejének egyik hűségez biztosítéka. Emberi és kisebbségi közügy. Bukása kiszámíthatatlan veszteséget jelentene, talán jóvátehetetlen vérveszteséget. Valóban érthető, hogy a kisebbségi öntudat végre mégis kezdi már belátni a színészet valamely módon való gyors megmentésének szükségét. Társadalmi megmozdulás kezdődik. Kolozsvárt és Aradon a színpártolás megszervezésével, mire kitűnő példát adott Déva s a kisebbségi szolgaság idejéu Marosvásárhely. Persze, amit próbálunk, akarunk s talán megtudunk csinálni, messze áll a százn organizációtól, de az utánzás kívánása meddő dolog volna, hiszen a mi szétesettségünk és képtelenségünk miatt csak laza, kezdetleges formáció lehetséges. De ha néhány lelkes ember talpon van, így is kitűnő eredményeket lehet biztosítani, legalább átmenetkép, míg a színügy belsőleg megerősödik s támasz nélkül bir a saját lábán megállni.

Egy gyakorlati eredmény máris van. A színpártoló szervezetek kivették a finánciális ügyeket a színigazgatók kezéből, ami lehetővé teszi, hogy az üzleti érdektől megszabadítva (vagy megtisztítva) a tárgyi lényegre, a művészeti érdekre összpontosítsák minden erejüket s a színházat a

nyomasztó vagy kinos realiákból kiemelik. A színház így a közönségért s már nem a színészekért vagy kizárólag az igazgatóért lesz; a közönség, majdnem azt mondtuk, az elvont művészet érdekében történhetik meg majd minden erőfeszítés. E nagy célra való tekintettel reméljük, hogy a közönség, a sajtó s a szervezett szinpartoló intézmény ellenőrzéssel, bírálattal, nyomással — aminek mind egészséges határok közt kell maradnia — rászoritja igazgatóját és színészeit, hogy erejük javát dobják a küzdelembe, amely most már igazán mindannyiunk közügye. Ha nem így lesz, ha nem érvényesül a kisebbségi közönség érdeke, ha nem a színház lesz a közönségért, hanem továbbra is a közönség a színházért, úgy a mentőakció talapzata fölborul s a válság nem gyógyulással, hanem halállal végződik. Eddig lehetett vitatkozni: mi volt meg előbb, a tojás vagy a csirke, a színészet válsága okozta-e a közönség érdektelenségét, vagy a közönség válsága színügyünk levonulását? Most kikapcsolódik a szemrehányás és viszály minden jogosultsága. Új közönség új színházat próbál teremteni s a hangsúly a közönségen van. Ha ezt a közönséget hamar elfárasztják, akkor csak a színház lesz a bűnös. Ő lesz a nemzetáruló s bukását bármennyire a kisebbségi erő s hatalom szörnyű vesztesége volna is, nem lehet majd feltartani, talán nem is szabad majd megállítani.

A kisebbségi társadalom tehát valamennyire már akar segíteni, most a színházon van a sor, hogy sokat akarjon segíteni. Most lehet nagyon megmarkolni a közönség szívét. Ha ez sikerül, a szív nem fog a márokból kicsúszni. A szív pedig ma, a kölcsönös áldozatok kényszerűségében jelenti a zsebet is. Jó előadásokban rejlik a varázsszer. Jaj az érdekelteknek: színháznak, közönségnek s az egész kisebbségi magyar társadalomnak, ha most csődöt mond ez az utolsó varázslat, akkor ezen a ponton vége mindennek! Már pedig az élőknek kimondani ezt a szót: vége, már majdnem az ő halálukat is jelenti.

Nolcszázezer lej birsággal sujtottak egy aradi szállítót,

akinek egyik autóján ezer kiló feketeszest foglaltak le az aradi országúton
Taranu vezérfelügyelő nyilatkozik a nagyarányú csempészés újabb eseményéről

Az „Erdélyi Élet“ már több cikkben rámutatott arra, hogy az ország nyugati határain óriási arányokat öltött a feketeszesz csempészés és számos titkos szeszfőzde működik. A feketeszesz csempészeknek hatalmasan kiépített szervezete már régen működik és hatóságok valósággal tehetetlenek velük szemben. A legerélyesebb vizsgálat, a legszélesebb körű nyomozás is csődöt mondott, mert ezeket a csempészeket leleplezni nem sikerült.

Az „Erdélyi Élet“ legutóbbi számában feltűnéstkeltő cikkben számoltunk be arról, hogy detektívregénybe illő izgalmas hajszá után az Arad—Nagyvárad közötti országon a nagyváradai pénzügyigazgatóság emberei egy autót fogtak el, amelyen ismeretlen tettesek ezer kiló feketeszest akartak Aradra csempészni.

A vizsgálat megállapította, hogy az autó *Haás* aradi szállító tulajdona. A jóhírnevű, szolidagáról ismert szállító kihallgatása során azt adta elő, hogy egy *Lányi* nevű ügynök adta fel váradai irodájában a ládákat, amikben bádógtartályokban feketeszest volt. A feladó azt állította, hogy fűszeráru van a ládáknak és azt *Kemény I. Fiai* aradi cég címére küldötte. A vizsgálat itt holtpontra jutott, mert megállapítást nyert, hogy *Kemény I. Fiai* cég nem létezik Aradon és az állítólagos *Lányi* ügynököt sem sikerült megtalálni.

A pénzügyigazgatóságon erre felvették a birságjegyzőkönyvet és a feltűnéstkeltő csempészésnek legujabb szenzációja, hogy

Haás aradi szállítót, akinek autóján a csempészett feketeszest megtaláltak 800.000 lej birsággal sújtották.

Haás a kirótt büntetés ellen felebbezést jelentett be és arra hivatkozik, hogy ő nem tudhatta mit tartalmaznak a szállítás céljából neki átadott ládákat. A pénzügyigazgatóság ezzel szemben a birság jegyzőkönyvben azt az álláspontot foglalta el, hogy tettenérésről lévén szó, a szállító felelős, miután sem a feladót sem a címzettet nem tudja megnevezni és az aradi szállítónak tudnia kellett volna, hogy nincsen *Kemény I. Fiai* cég Aradon.

A végleges döntést tehát ebben az ügyben a nagyváradai törvényszék fogja meghozni.

Felkerestük *Taranu* Viktor pénzügyi vezérfelügyelőt, aki az „Erdélyi Élet“ részére a következő nyilatkozatot tette:

— Tény az, hogy a pénzügyhatóság a nagyarányú feketeszest csempészéssel kapcsolatban *Haás* aradi szállítót, akinek egyik autóján megtaláltak a csempészárut, 800.000.— lej birsággal sújtotta, mert úgy találta, hogy ő felelős ezért. A továbbiakat majd a felebbezési fórum fogja eldönteni.

— A vizsgálat azonban ettől függetlenül tovább folyik és mindent elkövetünk, hogy a szesz-csempészbandát leleplezzük.

(—*enczy*)

Az új egészségügyi törvény a gyakorlatban

Dr. Cucu Vazul főorvos szenzációs nyilatkozata a bordélyházak bezárásáról és a prostitúció rendezéséről — A főorvos két garnizálódót akar Aradon

Heteken keresztül feltűnésteltő cikksorozatban számolt be az „Erdélyi Élet“ azokról a borzalmas állapotokról, amelyek a bordélyházakban uralkodtak és tárgyilagos cikkeiben mutattunk rá azokra az okokra, amelyek szükségessé teszik, hogy ezeket az emberhus mézárszékeket egyszer és mindenkorra elseperjék a föld színéről. Az új egészségügyi törvénynek első dicséretes intézkedése volt, hogy október elsejével megszűntek a nyilvános házak. Örökre becsukódott az a vaskapu, amely mögött a bűn, fertő és szenny lakozott. Végre ezerkilencszázharmincban Romániában is megszűnt a rabszolgakereskedelem, mert ezek a szerencsétlen páriák, kiket kegyetlen végzetük a bordélyházakba sodort tényleges rabszolgaságban tengődtek. Végre a huszadik század eme szégyene is megszűnt és elseperte a föld színéről a modern rabszolgakereskedelmet.

A bordélyházak megszüntetése teljesen új helyzetet teremtett és erre való tekintettel felkerestük Dr. Cucu Vazul városi főorvost, hogy megkérdezzük miképpen oldják meg a gyakorlatban a beállott helyzetet. Dr. Cucu főorvos az „Erdélyi Élet“ részére a következő érdekes nyilatkozatot tette:

— A bordélyházak megszűntek és azok többé semmi néven nevezendő formában nem támaszthatók fel. Ez azonban nem jelenti azt, hogy megszűnt volna a prostitúció. Ez nem is szűnhet meg, mert erre szükség van. A törvénynek az a célja, hogy az emberhuskereskedelem szűnjön meg és ezt sikerült is elérni.

— Mi történt azokkal a lányokkal akik ezekben a zárt házakban voltak — kérdeztük.

— Elsejére kiköltöztek és mindenki ott helyezkedett el ahol akart. Voltak sokan olyanok, kik mint ucai engedélyesek kívánták tovább folytatni foglalkozásukat. Ezek engedélyt kaptak és ezután is hetenként kétszer a poliklinikán vizitre jelentkezni kötelesek.

A törvény megengedi, hogy bármelyik privát orvoshoz járjanak — tettük fel a kérdést.

— Igen. Ha valamelyik bejelenti nekem, hogy vizsgára magán orvoshoz akar járni, akkor én azt engedélyezem. Ebben az esetben azonban hetenként egyszer itt nálam köteles bemutatni az ellenőrző lapját, amivel igazolja, hogy eleget tett kötelezettségének. Természetesen csakis szak orvoshoz járhatnak.

— Ezek a prostituált leányok azután vendégeik kívánására kötelesek egészségügyi ellenőrző lapjukat felmutatni, amiből azután könnyen megállapítható, hogy pontosan eleget tettek-e kötelezettségeiknek és minden alkalommal megjelentek-e a viziten

— Hogy hol laknak, abba mi nem szólunk bele. Ha a háztulajdonos és a lakók nem emelnek kifogást, bárhol lakhatnak a városban és lakásukon fogadhatnak vendégeket. Azt azonban ellenőrizzük, hogy mindegyik lakásán legyen kis egészségügyi szekrény, amiben megtalálhatók és a vendégek rendelkezésére állanak a szükséges fertőtlenítő szerek.

— Hol sétálhatnak ezek a lányok — kérdeztük.

— Ennek a megállapítása a rendőrség hatásköre. A Kvesztor fogja megállapítani, hogy melyik utvonalonokon és milyen időben sétálhatnak. Ennek megállapítása még nem történt meg. Egyébként a prostituáltak ügyét az új törvény teljesen kivette a rendőrség hatásköréből és a városi főorvosi hivatal, illetve az orvosi tanács hatáskörébe utalta.

— Most egyébként még átmeneti időket élünk és néhány hét beletelik, amíg ez a kérdés végérvényesen rendezve lesz a gyakorlatban.

— Nincs kilátás arra — kérdeztük — hogy engedélyeznek egy-két garni szállót?

— Én már régen azt az álláspontot képviselem, hogy szükség van egy-két garni szállóra. Nehány évvel ezelőtt konkrét javaslatot is tettem ebben az irányban, de a rendőrség ellenkezésén megakadt. Filotti akkori rendőrprefektus ugyanis azt az álláspontot képviselte, hogy itt a határszélen nem tartja megengedhetőnek, hogy valaki bejelentés nélkül megszállhasson egy szállodában. Most majd újra proponálni fogom és remélem most már sikerülni fog, mert véleményem szerint ilyen garni szállóra Aradon szükség van. Egy azonban bizonyos: a régi bordélyházak semmiféleképpen nem alakíthatók át, garni szálloda sem lehet belőlük és azt sem engedi meg a törvény, a leányok itt albérletbe szobát vehesenek ki.

A törvénynek ez az intézkedése igen helyes, mert el kell seperni a föld színéről az emberi társadalomnak a hiénáit, akik eddig hivatásszerűen üzték az emberkereskedelmet és hivatalosan foglalkozásuk volt: bordélyháztulajdonos. Épen eleget zsarolták azokat a szerencsétlen páriákat, kiknek zsirján felhíztak és vagyont gyűjtöttek. Dr. Cucu főorvos nyilatkozata is rámutat arra, hogy a hatóságok végre erélyes kézzel nyultak be ebbe a darázsfészekbe.

— És valamennyien kiváltották a bárcát — kérdeztük — kik bordélyházban voltak Aradon?

— Nem — hangzott a válasz. — Többen elutaztak, elmentek kaszirnőnek, sőt több esetet tudok, amikor elhelyezkedést kerestek a dolgos társadalomban és visszamentek cselédnek.

— Mi lesz a fürdőkkel — kérdeztük — ahol „női kiszolgálás“ van?

— A fürdőtulajdonos tarthat egy két női alkalmazottat, szobalányt, takarítónőt, akik mellékes kereset képen prostitúcióval foglalkoznak, de azt szigorúan ellenőrizzük, hogy nehogy kijátszák a törvényt és több leányt tartva bordélyházzá alakuljon át a fürdő. És ami a legfontosabb a lányok keresetét sem részben, sem egészben nem veheti el a fürdőtulajdonos. Ha egy ilyen esetet megtudunk, akkor a legkiméletlenebbül fogunk eljárni.

— Mi lesz az artistanókkal, ezek is kötelesek lesznek vizitre járni?

— Ez egy nehéz kérdés. Én a leghelyesebbnek tartanám, ha a bárnóket és a színházi kardalasnóket szintén orvosi ellenőrzés alá lehetne venni, ami könnyen megoldható lenne tekintve, hogy most privát orvosok is tarthatnak vizitet. Ez azonban még nyílt kérdés, ami később oldódik meg.

Eddig tartott Dr. Cucu főorvos nyilatkozata. Az egészségügyi törvény végre átment a gyakorlatba és örökre elseperte a bordélyházakat. Már régen kellett volna, de jobb későn, mint soha.

Mucius Scaevola.

Havonta cserélik a határon szolgálatot teljesítő vámtisztviselőket

Az utóbbi időben ismét akcióba léptek a csempészek és különösen nagy mennyiségű csempészt selyemmel árasztották el a piacot. Az „Erdélyi Élet“ a közelmúltban már hirt adott arról, hogy az aradi kereskedők memorandumban tiltakoztak a selyemcsempészek és a velük összeköttetésben álló kereskedők ellen. Rámutatunk arra, hogy ezek a tisztességes kereskedelmet létalapjában veszélyeztetik, mezt azok a kereskedők, akik összeköttetésben állanak a csempészekkel az illegitim uton szerzett selyemáru forgalombahozatalával nemcsak meggazdagodnak, hanem azokat a becsületes és korrekt kereskedőket is diszkreditálják, akik legális uton szerzik be selyemkészletüket, akik megfizetik a horribilis vámokat és ha csak a legminimálisabb hasznot is számítják az árához, akkor sem képesek abban az árban árusítani, mint ezek az orgazdák, kik a csempésztől közvetlenül szerzik be árujukat és elkerülik azt, hogy vámot fizessenek.

Végre Bucureștiben is belátták, hogy a legerélyesebb eszközökkel kell fellépni a csempészek gazzárdalkodásával szemben. A pénzügyminiszter most egészen új rendszert vezetett be és a határon szolgálatot teljesítő vámtisztviselőket havonta cserélni fogják és ezzel az intézkedéssel is azt a célt akarják szolgálni, hogy kiküszöböljék a visszaéléseket és mennél jobban megnehezítsék a csempészt.

Az aradi származásu Prattinger Ferenc a magyar óceánrepülés főtitkára

Beszélgetés Prattinger Aradon élő apósával — Miért maradt el a „Justice for Hungary“ startja? — Eördögh piéletus szerint tavasszal mégis elindul a gép

Képviselőnek jelölték Detroitban Pratingert, akinek apósa Szántó aradi tanár nyilatkozik az »Erdélyi Élet«-nek

Amerikai magyar lapok fekszenek előttem. Különös előszeretettel szoktam olvasni ezeket az újságokat, amelyek a tengeren tulra kivándorolt magyarok tömegei között jelentőségteljes és eléggé fel nem becsülhető missziót teljesítenek: ébrentartják az idegenbeszakadt testvéreink lelkében a nemzeti érzést és dicséretes munkájukkal ápolják legszentebb kincsünket: a magyar kulturát. A kanadai magyarság egyik legtekintélyesebb lapjában, a „Kanadai Magyar Újságban“ érdekes és minket aradiakat közelebből érdeklő eseményről értesültem: az Aradról kivándorolt Prattinger Ferencet, a „Detroiti Magyar Hírlap“ érdemes főszerkesztőjét, a magyar óceánrepülés főtitkárát és a detroiti magyarság vezérét a michigan állambeli választások alkalmával hivatalosan képviselőnek jelölték és előreláthatólag be is kerül a képviselőházba, mert nem csak a magyar, hanem Detroit más nemzetiségű lakossága körében is nagy népszerűségnek örvend.

Prattinger Ferencet jól ismerik Aradon. Az összeomlás után az aradi Kereskedelmi iskolánál volt tanár és francia nyelvre tanította a kis aradi nebulókat. Közben Aradon megnősült és elvette feleségül Szántó aradi tanár leányát. 1921-ben a fiatalpár bucsút mondott Aradnak és átvitorláztak Amerikába, ahol Detroitban telepedtek le. Szorgalmas és fáradtságot nem ismerő munkával az új hazában sikerült Pratingernek előkelő pozíciót biztosítani magának.

Beszélgetés Prattinger apósával

Prattinger apósát Szántó aradi tanárt a kávéházban találtam meg a legfrissebb napilapok közé temetkezve. A zene a legújabb slágereket játsza, miközben mi Pratingerről és leányáról, Szántó Erzsébetről, az ismert nevű zongoraművésznőről beszélgettünk.

— Kilenc esztendeje már, hogy künn élnek és nagyon jól elhelyezkedtek Detroitban. Egészen elamerikaisodtak és nem is áll szándékukban többé visszajönni. Látogatóba néha-néha hazajönnek. Legutóbb két esztendővel ezelőtt voltak itthon, amikor leányom Inne Wels ismert amerikai

zongoraművésznővel Aradon is adott két zongorás koncertet. Ugyanakkor Párisban, Bécsben és Budapesten is felléptek és koncertjüknek ott is nagy sikere volt.

— Gyakran irnak leveleket és ezekből is tudom, hogy nagyon jól megy odakünn a soruk. Vöm, aki a detroiti magyarság egyik vezetője, a magyar óceánrepülés rendezőbizottságának főtitkára és ő volt a lelke Eördögh preláttal annak az akciónak, amelynek eredményeként elkészülhetett a „Justice for Hungary“ repülőgép, amelyik augusztusban kellett volna startoljon Detroitból Rothermere lord 10.000 dolláros díjáért, hogy leszállás nélkül Budapestig repüljön.

— Hogy a start miért maradt el, arról még nem irt vöm, remélhetőleg azonban a közeli napokban erről is részletes levelet kapok.

— Azt azonban irta, hogy a michigan állambeli választások alkalmával képviselőnek jelölik.

— Amióta Detroitban letelepedtek, ujságírással foglalkozik. De nemcsak a két magyar lapnak: a „Detroiti Magyar Hírlap“-nak és a „Detroiti Magyar Ujság“-nak a szerkesztője, hanem a „Detroit News“ című hatalmas angol lapnak, amelyik naponta 240.000 példányban jelenik meg. Ő ennek a lapnak az európai szakértője és ha európai vonatkozású cikkekről van szó, mindig őt kéri fel annak megírására.

— A detroiti szabadegyetemnek is állandó előadója és több felolvasást tartott az európai és magyarországi kérdésekről.

... és az Aradról származott Prattinger Ferenc, aki Amerikában fényes karriert futott be, mindössze 38 éves.

Miért maradt el a magyar óceánrepülés?

A budapesti „Az Est“ egyik legutolsó számában Kenedi Sándor, az Amerikában élő magyar ujságíró két kolumnás cikkben számolt be arról, hogy miért maradt el a magyar óceánrepülés. Ebben a cikkben súlyos vádakát sorakoztat fel és azt állítja, hogy Wilchek-Magyar Sándor pilóta indította el azt a lavinát, ami annyi kalandos részlet után most ugylátszik botrányban fog kirobbanni, mert kiderült, hogy Magyarnek sem tudása, sem képessége nem volt egy ilyen repülésre.

„A repülést szervező bizottság — írja „Az Est“ — tulajdonképpen két emberből állott: Eördögh Elemérből és Prattinger Ferencből, később pedig, amikor Eördögh Európa utazott, Prattinger egyedül maradt és központilag mindent egyedül intézett.

Nem vásárolták az egy dolláros lapokat. Lehet a gazdasági depresszív is közrejátszott, lehet, hogy a szervezés kérdése volt a legnagyobb hiba. Tény: április elejéig még 2000 dollár sem gyűlt egybe“.

Ha Szalay Emil amerikai magyar hentesárugyáros nem sietett volna 22000 dolláros adományával az akció segítségére, akkor már régen botrányba fulladt volna az egész

vállalkozás. „Az Est“ szeptember 12-i kelettel részletes elszámolást is közöl, amiből kitűnik, hogy adományokból és levelezőlapokból az eddigi 29.903 dolláros kiadásból mindössze 7600 dollár folyt be, míg a többit Szalai fedezte.

Ezzel szemben a repülőgép óceánrepülésre alkalmatlan és „Az Est“ tudósítása szerint nincs remény arra sem, hogy tavasszal elindulhat az óceán átrepülésére. Az amerikai lapok már megkérdezték: „Mi lesz, ha mégsem lesz repülés?“ „Mi lesz a levelezőlapokkal?“ „Mi lesz a befizetett dollárokkal?“

Eördögh prelátus nyilatkozik

„Az Est“ leleplezése érthető szenzációt keltett és a „Pesti Napló“ munkatársa meginterjuvulta a Budapesten tartózkodó Eördögh Elemér prelátust, aki a többek között a következőket jelentette ki:

— Hogy most mi ujság Amerikában, nem tudom. Abban azonban biztos vagyok, hogy Prattinger Ferenc és Magyar Sándor, a pilóta talpig becsületes emberek. Tény, hogy Magyar képességeiben száz százalékgig megbiztunk.

— A gép tavaszra elindul. Ha Isten őrizz, nem jutna át az óceánon, természetesen nem vállalhatunk felelősséget a levelezőlapokért fizetett egydollárokért.

— Hogy a géppel mi van, nem értem. A legjobb típusu repülőgépet vásároltuk, ezzel repül Lindbergh is. A Lockhead Sirius a legjobb márka odakünn.

— Tudom, hogy a „Justice for Hungary“ utjának odakünn rengeteg ellensége van még a magyarok között is — New-Yorkban. Azt kifogásolják, miért indul Detroitból a gép. Nem tudják megbocsájtani, hogy az egész akció onnan indult ki.

— Én azt hiszem, hogy tavasszal startolni fog a „Justice for Hungary“.

Ez volt lényegében Eördögh prelátus nyilatkozata, hogy mi lesz a magyar óceánrepüléssel, arra a jövő eseményei adják majd meg a választ.

Aradváros lakossága a szódavizgyárok kartelljeinek tulkapásai ellen

Általános helyesléssel találkozott a városi szikvizgyár felállításának terve

Aradváros közönségének még élénken az emlékezetében áll, hogy egy szép napon az aradi szikvizgyárok, akiknek a fogyasztók ezrei valósággal ki voltak szolgáltatva, kellemetlen meglepetés érte: idegenből kaptak konkurenciát. Az új szikvizgyár azután lényegesen olcsóbb árak mellett hozta a szódavizet forgalomba, ami természetesen nem tetszett a többieknek. Mindent el követtek, hogy szabaduljanak az új konkurenciától, protestáltak a hatóságoknál, egyes hivataloknál

próbálták elfürészelni a hidat az új konkurencia alatt, mikor azonban minden áskálódások eredménytelen maradt, kénytelenek voltak ők is az árban utánna menni. Az új szikvizgyár ezt az árat nem bírta sokáig, nem tudott megbirkózni a konkurencia állandó áskálódásával és kénytelen volt üzemet beszüntetni.

Még jóformán dobogott a szíve a vállalatnak, mire máról holnapra kartellbe léptek az aradi szikvizgyárosok és ezt követte az árak száz százalékos emelése, úgy hogy ma 8 lejbe kerül egy üveg szódavíz Aradon. Miután minden oldalról csak panaszok hangoztak el, ez arra indította a város vezetőségét, hogy elhatározta a közüzemek keretében egy szódavizgyárnak a létesítését. Mi általában nem vagyunk hívei annak, hogy a város komercializálja az egyes kereskedelmi és ipari vállalatokat és ezáltal bántó konkurenciát csináljon a város adófizető polgáraival szemben. Ebben az esetben azonban a közönség érdekeit nézve teljesen indokoltnak és üdvesnek tartanánk mi is, ha a város a közönség óhajának engedve a város polgársága kizsákmányolását megakadályozandó tervét megvalósítaná.

A temesvári munkásbiztosító pénztárnál történt gyógyszerlopás hatalmas botrányá fajult

Eredményes házkutatások a vidéken. — Az UFA vegyigyárból eltűnt Kövári—Chiroleanu gyógyszerész doszárja

— Az Erdélyi Élet temesvári tudósítójától —

(Temesvár.) A temesvári betegsegélyző pénztár gyógyszerháza körül már több esztendeje furcsa szelek fujnak. Ezek a szelek voltak az előidézői azoknak a házi vizsgálatoknak, amelyeket a munkásbiztosító pénztáránál rendeltek el, de ezek a vizsgálatok — konkrét vádak és adatok hiányában —

midannyiszor negatív eredménnyel végződtek.

A múlt évben Halmágyi gyógyszerész, aki a betegsegélyző pénztárnál volt ilyen minőségben alkalmazva, feljelentést tett felettes hatóságánál Kövári—Chiroleanu Jenő gyógyszerész, a betegsegélyző pénztár gyógyszerháza vezetője ellen. A felhozott vádak akkorjában nem kerültek nyilvánosságra, de Halmágyi gyógyszerészt nemsokára elbocsátották.

Halmágyi azonban nem nyugodott meg a dolgok ilyenképeni rövid úton való elintézésébe, hanem most már a te-

mesvári ügyészségnél, ügyvédje dr. Motiu Jenő ügyvéd utján büntető feljelentést tett *Kövári Chiroleanu* gyógyszerész ellen egy méreteiben minden képezetet felülmuló gyógyszer lopás ügyében.

Kövári—Chiroleanu Jenő időközben megvált a betegségyező pénztár gyógyszerterának vezető állásából és az erzsébetvárosi Telekház téren gyógyszerterát nyitott egy már korábbi időkből kelt patikajog alapján.

És itt kezdett a dolog érdekessé lenni.

Ugyancsak az erzsébetvárosi Telekház téren van *Sárga Gyulának* már néhány évtized óta gyógyszerterára. Sárga abban, hogy Kövári Chiroleanu ugyancsak itt nyitott gyógyszerterát, saját érdekeinek és a gyógyszerésztörvénynek megsértését látta. Közigazgatási pert indított tehát Kövári Chiroleanu ellen, amellyel azonban a temesvári ítélőtábla mellett működő közigazgatási bíróság Sárga Gyulát elutasította.

A Halmágyi által tett büntető feljelentés közben haladt a maga utján sőt a vizsgálat abba a stádiumba is eljutott, hogy szakértő közbenjötté vált szükségessé. És mit tesz a sors? A vizsgálóbíró ebben az ügyben Sárga Gyulát rendelte ki hivatalos szakértőül.

Ilyenformán a vizsgálat most már biztosabb mederben haladt, sőt hamarosan pozitív eredményt is produkált. Az egyik aradi drogeriában nagymennyiségű átcsomagolt gyógyszerter találtak, amely állítólag a temesvári betegségyező gyógyszerterából ered és Halmágyi szerint Kövári Chiroleanu adta azt el, a befolyt pénzt pedig saját céljaira fordította. De pozitív eredménnyel zárult a vidéki gyógyszerterekben eszközölt házkutatások eredménye is.

Most, hogy a vizsgálat idáig jutott, sőt miután Sárga Gyula ezt a monstre gyógyszerlopási ügyet az országos gyógyszerészkongresszuson is szóvátette, szélteben-hosszában arról beszélnek szakkörökben, hogy ebben a panamában igen sok magasállású egészségügyi funkcionárus is kompromitálva van.

Ezidő szerint ezzel a panamával kapcsolatban újabb pikantéria történt. A temesvári Ufa vegyigyárból eltűnt Kövári Chiroleanu gyógyszerész doszárja. De a „bünös kezek“ ez alkalommal hasznos munkát akartak végezni: A doszárból megállapítható ugyanis, hogy Kövári Chiroleanu mennyi kinnint adott el rövid idő leforgása alatt az Ufának.

Temesvár gyógyszerésztársadalma a legnagyobb érdeklődéssel tekint ennek a mindenképen szenzációs ügynek további fejleméyei elé.

Krónikás.

Felesleges lakásberendezési tárgyait,
háztartási és ruházati cikkei stb. előnyösen és gyorsan értékesíti

Salgóné bizományi üzlete

ARAD, Str. Horia (Széchenyi-u.) Neuman-palota.

Görög katolikus esperes mint római katholikus kanonok

*Érdekes kitüntetésben részesült Breban nagybányai görög
katholikus esperes. — A történelmi leirat szövege*

A maga nemében szinte páratlanul álló kitüntetés érte Breban Sándor nagybányai görög katolikus főesperest, akit mos értesített hivatalosan a bucuresti róm. kath. érsekség arról, hogy a bucuresti Katedrális káptalanság tiszteletbeli kanonokának nevezte ki. Egy minden tekintetben érdemes embert ért ez a magas kitüntetés, aki görög katolikus létére nagyon sokat tett a római katolikus egyházért. A fővárosban tiszteletbenálló személyének nagy befolyását érvényesítve rengeteg előnyt harcolt ki a katolikus testvéregyháznak. Brebán Sándor, aki egyházi funkciója mellett országgyűlési képviselő, Nagybánya város primárja, a vármegyei tanács elnöke, típusa a közélet önzetlen vezetőinek, aki fáradságot nem ismerő agilitással dolgozott mindenkoron a közérdekért. Érdekesnek tartjuk, ha lapunk hasábjain leközzöljük a bucuresti érsekség átiratát, amelyben a ritka kitüntetésről értesíti az érdemduis közéleti vezetőférfiit. A történelmi dokumentum egyébként a következőképen hangzik:

Katholikus Érsekség Bucuresti University Library Cluj

754—1930. szám.

Alexandru Th. Cisar, Isten kegyelméből és a szentszék kegyessége folytán bucuresti-i róm. kath. érsek és metropolita, Főtisztelendő, főesperes Brebán Alexandru urnak Baia-Mare.

Üdvözet és áldás az Urban!

A Római kath. anyaszentegyházunk Püspökei mindenkor szent kötelességüknek tartották, hogy azon lelkészeket, kik át vannak hatva a Szt. Evangelium magas eszméitől, vagy kitüntették magukat fáradhatatlan apostoli munkával, avagy a mi Anyaszentegyházunk iránti hűséggel: kitüntesse és felmagasztalja.

Nagy örömmel állapítottuk meg, hogy Főtisztelendőségged a multban is egyike volt azon legérdemesébb gör. kath. lelkészeknek, ki nehéz körülmények között, fáradságot nem ismerő munkával, Baia Maren egy szép templomot emelt Isten dicsőségére.

Nagy örömmel állapítottuk meg továbbá azt, hogy Főtisztelendőségged a sok- és nehéz elfoglaltságában, melyek feladatául adattak, időt talált arra is, hogy megkülönböztetett szeretettel érdeklődjék a Mi egyházunk állapotai iránt.

A káptalanság tagjaival egyetemben nagy elismeréssel állapítottuk meg, hogy egy nagy horderejű erkölcsi és pénzügyi kérdés ami a mi egyházunkat is érdekli, kedvezően in-

téztetett el a kormány által, hála Főtisztelendőséged támogatásának és fáradozásainak.

Tanácsosaink tudomásunkra hozták, hogy Főtisztelendőséged az utóbbi időben a Miniszteriumnál igen komoly ügyekben tett kezdeményes lépéseket, melyek teljes sikerrel kecsegtetnek és melyek hivatva lesznek, hogy hozzájáruljanak a Mi Érsekségünk anyagi helyzetének a kikristályosodásához úgy, mint azt a magas egyházi — és állami — érdekek megkívánják.

Nagy lelki megelégedéssel hangsúlyozom azon örömeimet, mit érzek akkor, midőn megállapítom, hogy Főtisztelendőséged nemzetének és hazájának hűséges fia, tanujelét adta az idők folyamán — nehéz körülmények között is — a Szent szék iránti korlátlan hűségének, harcolva szép eredménnyel annak tekintélyéért.

Tekintetbe véve a fent felsoroltakat, meghallgatva a Káptalanság óhaját is. kinevezzük a Bucuresi Katedrális káptalanság **tiszteletbeli kanonokának** felhatalmazván a tiszteletreméltó káptalanság összes jelvényeinek a viselésére, miértis megküldjük a kanonoki keresztet.

Tolmácsoljuk a Mi meleg üdvözlétünket és kívánjuk, hogy ezen kitüntetés alapozza meg köztünk a testvéri köteleket és legyen Főtisztelendőségednek boldog jel a jövőre nézve.

Fogadja Főtisztelendőséged az Én Érseki áldásomat, melyben részesítem lelkemből.

Bucuresti, 1930. Szeptember hó 30-án.

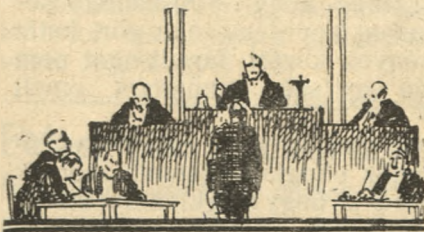
BCU Cluj / Central University Library Cluj

Alexandru Th. Cisar s. k.

érsek és metropolita, jogszerinti szenátor.

Zombori László püspöki helynök vitte el személyesen a kitüntetés: s azt a nagybányai városházán adta át a kitüntettnek szép beszéd kíséretében.

Februárban szabadul ki a milánói fogházból Hirschfeld Mór' aradi nagykereskedő

Másfélesztendeje elmult, hogy Hirschfeld Mór' aradi nagykereskedő, aki kiutazott Milánóba legnagyobb hitelezőjének, a Crespi-cégnek a meghívására, hogy egyezkedési tárgyalásokat folytasson, a milánói ügyészség foglya. Letartóztatása, amely országszerte nagy feltűnést keltett, minden részletében annyira közismert, hogy azzal felesleges foglalkoznunk.

A törvényszék annak idején, mint köztudomásu, 3 és fél évi börtönre ítélte Hirschfeldet hitelezési csalás miatt, a feljebbviteli fórum pedig az ítéletet 3 évre szállította le. Az ítélet jogerőre emelkedése után történt, hogy Umberto olasz trónörökös megnősült és ebből az alkalomból Hirschfeld büntetését is mérsékeltek. Az amnesztia végrehajtására most került sor és miként Milánóból érkezett jelentések közlik, Hirschfelddel közölte az ügyészség, hogy a trónörökös kegyelmi aktusa következtében februárban szabadlábra kerül.

Közel két évi fogság után hazajöhet Aradra az egykori multimilliomos Hirschfeld, akit idehaza szegénység vár. Közben ugyanis elrendelték a csődöt ellene és mindene, vagyont érő mesés képtára, értékes lakásberendezése, pompás autója dobra került. Részben már elárverezték, részben ezután kerül elárverezésre. Mire azonban Hirschfeld itthon lesz, ezek már mind gazdát cseréltek és reá új élet vár.

Temesváron egy lej ötven bani, Aradon két lej egy kifli

Számtalan panasz hangzott el Aradon a kenyér és süteményárak elviselhetetlen drágasága miatt. Ma amikor a buza ára az elmúlt esztendeivel szemben ötven százalékkal esett, érthetetlen, hogy a kenyér ára most is olyan drága mint az elmúlt esztendőben. A panaszok azonban eddig eredménytelenek voltak, mert a pékek nem akarták tudomásul venni a változott viszonyokat és továbbra is fenntartották az indokolatlanul magas árakat. A hatóságok pedig szintén nem tettek semmit, hogy a közönségnek ezt a jogos panaszát a pékek megrendszabályozása árán orvosolják.

Ez Aradon a helyzet. Temesváron azonban úgy látszik mégis más állapotok uralkodnak. A multkor odaát voltam a bánáti metropoliszba és meglepetéssel konstatáltam, hogy amíg Aradon még mindig két lej a kifli ára, odaát már másfél lejért arusítják a pékek. Ha a temesvári pékek tudják másfél lejért adni, miért nem adhatják annyiért az aradi pékek? Temesváron is ugyanannyiba kerül a gabona, mint Aradon, sőt talán többbe, Temesváron is épen annyi adót sóztak a pékek nyakába mint nálunk, ott sem kevesebb a rezszi, sőt talán még több, mert Temesváron a megélhetési viszonyok mindig nehezebbek voltak tekintettel arra, hogy ott a piac lényegesen drágább mint Aradon és mégis ötven banival olcsóbb a kifli. A város vezetőségén most a sor, hogy a pékek megrendszabályozása árán végre szüntesse meg ezt a tarthatatlan állapotot, hogy a mai olcsó gabonaárak mellett még mindig olyan drága legyen a kenyér és hogy Temesváron ötven banival olcsóbb legyen egy kifli mint Aradon.

Az aradi főpincérek megakarják szüntetni a hiteleket

Karteltárgyalások az aradi „főurak” között

Korán ebédeltem és még alig mult egy óra, amikor már ott ültem megszokott kávéházi márványasztal mellett, Nehány perc mulva már ott gőzölgött előttem a fekete. Keveseh voltak még a kávéházban. A mindennapi törzsvendégek legnagyobb része még nem végzett az ebéddel. A pincéreknek még alig volt munkája egy így a „főur” is ráért egy kis diskurzust folytatni velem. Megállott asztalom mellett és miként ma mindenki, panaszkodott. Először a már régen agyoncsépeelt siramok: a rossz gazdasági helyzet, nincs pénz, a vendégek nem költenek és a borralaló ma már ritka mint a fehérholló. Majd folytatta:

— Nem is képzeli Szerkesztő ur mennyi pénzem van künn. Azt sem tudom hol a fejem.

Elővette fekete harmonikás pénztárcáját és egy marék számolócédulát mutatott. Bonok, rajta a cech és alól az aláírás.

— Ez mind künnlevőség és az inkasszo a lehetetlenség-gel határos. Én a lozungot készpénzben ki kell mindennap a gazdának fizessem. Nekem pedig tizezrekkel tartoznak.

... és tényleg elmúltak azok az idők, amikor a legjobb foglalkozások közé tartozott a „főuri” állás. A vendégek ma minden banira figyelnek. Nem osztogatják a borralalókat és alaposan a ceruza hegyére néznek. Mellékes jövedelmet csinálni nem lehet.

A főpincérek is belátták, hogy ezek a végnélküli hitelezések nem vezetnek jó eredményre. Segíteni kell a helyzeten

— Napok óta tárgyalunk — folytatta a főur — egy közös platform létrehozása érdekében. A cél: mentsük meg azt ami menthető. Ezen pedig csak egy módon lehet segíteni: kartelt kössenek az összes főpincérek és kötelezzék magukat, hogy többé senkinek sem hiteleznek. Jól tudom, hogy ennek megvannak a hátrányai, de ha mást már nem tehetünk, akkor még mindig az a legokosabb, ha a két rossz közül a kevésbé rosszat választjuk, mert máskülönbén valamennyien tönkre megyünk.

Tehát egy újabb kartellre van kilátás. Ha a főpincéreknek sikerül megegyezniük egymás között, akkor az elsőrendü kávéházak és vendéglők falára is kikerül az a tábla ami eddig csak a kocsmákban volt látható:

HITEL NINCS !

... és egy régi szokással, ami a boldog régi időkre emlékeztet, kevesebb lesz. Nem halljuk többé:

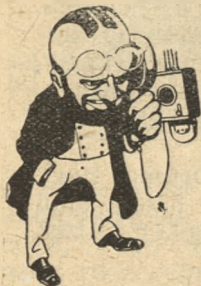
— Főur irja fel...

Caliban.

Riport a tulzsulolt városi szegényháizról

„Tehetetlen“ öregek, akik megverik az igazgatót — Fizető öreg, aki tulajdonkép elmebeteg és más furcsaságok

— Az „Erdélyi Élet“ tudósítójától —

Temesvár. Városi szegényház, illetve hivatalos nevén: aggok menhelye. Annyi mindent beszélnek róla és lakóiról — megvalljuk nem minden ok nélkül — hogy méltán számot tarthat a közönség érdeklődésére.

Hosszu fáradtságos „séta-ut“ vezet a Temesvár határában levő aggok menhelyéhez. A menhelyig még csak fáradtságosan hosszú az ut, de magán a mintegy 11 holdnyi területen a járás ugyszólván lehetetlen. Egy nyomoruságos sáros ut vezet az épületekig. Épületek! Valamikor istállók voltak ezek, amikor a telep még mint „Brück-pusztá“ volt ismeretes. Ezt a 11 holdnyi területet a rajta lévő két istállóval és egy kis ispánlakkal 3 és félmillió lejért vette meg a város, illetve amennyibe került az átalakítások után. Ezek az átalakítások abból állottak, hogy az istállóba néhány ablakot és ajtót törtek, a padozatot pedig bevonták cementtel.

Ezekben a „termekben“ vannak az öregek elhelyezve. Ágy szorosan ágy mellett. Mindenfelé a lehető legnagyobb tisztaság, ami azonban csakis Goldis igazgató érdeme. Az ő érdeme egyúttal az is, hogy a 110 férőhellyel rendelkező menhelyen mégis 140 öreget ápolnak, holott ezek részére a város még csak ételmezési adagokat sem ad.

Ellátásuk mindezek dacára úgy lehetséges, mert Goldis igazgató a telepen kertgazdaságot létesített, amit javarészt az öregek munkálnak meg. Ennek a kertgazdaságnak a jövedelme teszi lehetővé az aggok jó és bőséges táplálkozását.

A lakók között minden szánalomraméltóságuk mellett igen sok érdekes figura van, sőt akad olyan is, aki életének javarészét fegyházban töltötte.

Az egyik vak, az „erős János bácsi“ már az igazgatót is megverte. Ezen stiklijé után a rendőrség „puhitotta“ meg az öreget.

A lakók sorában igen sok a valamikor jobb napokat látott intellektuel elem. Van itt nyugalmazott járásbíró, néhai földbirtokos család leszármazottjai, özvegy jegyzőné, sőt itt lakik családostul a „cipőzsinóros Jani“. Mind jól megférnek egymás mellett, beletörődtek már sorsukba.

Többször előfordult, hogy bolondot is hoztak a menhelyre. Legutóbb az egyik tekintélyes temesvári mészáros-mester mostoháját helyezte el a város. A család fizet érte havi 1000 lej tartásdíjat. A beszállítás után sült ki, hogy elmebeteg.

Az öregek gyakran kimenőt is kapnak. Nem állják meg ilyenkor, hogy ne kolduljanak. Számtalanszor előfordul, hogy a rendőrség aggok menhelyén elhelyezett egyéneket állít elő koldulás miatt.

Férfiak és nők természetesen külön-külön vannak elhelyezve, de a személyzet állítása szerint mégis gyakori a „másodvirágzás“. Még házasságra is gondolnak az öregek.

A nehéz gazdasági viszonyok itt is mindjobban éreztetik hatásukat. Napról-napra több és több kérvény érkezik, amelyben felvételért esedeznek. Valamennyi el lesz utasítva, mert nincsen hely, hacsak időközben egy-egy lakó meg nem hal.

A halállal kapcsolatban meséli informátorunk, hogy igen gyakran előfordul, hogy egyik másik öreg halála után nagyobb összegeket találnak különböző dughelyeken. Ezek az összegek a város tulajdonába mennek át.

A kormányváltás miatt maradt el Avarescu marsal aradi látogatása

Aradra várták Avarescu marsalt. Heteken keresztül folytak a legnagyobb titokban az előkészületek és most, amikor egy távirat megváltoztatta az egész programot, került csak nyilvánosságra, hogy október 7-én Aradon kellett volna legyen Avarescu marsal.

Az ősz hadvezér, a néppárt elnöke mint köztudomású az Aradon állomásozó 1. rosiór-lovas ezred tulajdonosa. Avarescu időnként el szokott látogatni Aradra, hogy szemlét tartson regementje felett, amelyik az ország egyik legelittebb ezrede. Néhány héttel ezelőtt értesítés érkezett Bucurestiből a rosiór ezred parancsnokságához, hogy Avarescu, akit marsali kinevezése alkalmából háziezredetisztkarának küldöttsége Bucurestiben üdvözölte, október 7-én Aradra érkezik.

A távirati értesítés vétele után az ezred parancsnoksága azonnal megtette a szükséges lépéseket és megindultak az előkészületek, hogy Avarescu marsalt hozzá méltó ünnepélyes külsőségek között fogadják regementje laktanyájában.

Már minden készen állott, részletesen ki volt dolgozva a program, amikor az utolsó napon váratlanul távirat érkezett, amiben Bucurestiből avizálták az ezred parancsnokságát, hogy Avarescu marsal közbejött akadályok miatt kénytelen lemondani október 7-ki aradi útját, illetve azt egy későbbi időpontra ehalasztani. Avarescu marsal aradi látogatása elmulasztási oka Maniu miniszterelnök lemondása volt. A kormányválság következtében Avarescu kénytelen volt Bucurestiben maradni és így ezrede meglátogatását későbbi időpontra halasztotta el.

... és Avarescu marsalt hiába várták október 7-én Aradra. Értesülésünk szerint azonban a jövő hónap folyamán okvetlenül meglátogatja kedvenc regementjét.

Vérbaj és történelem

Nem lehet tulozni a vérbaj közegészségügyi és szociális kihatásait, de lehet tulozni a történelemben való szerepét. Ezt bebizonyította a kitünő Nékam Lajos professzor, a budapesti egyetem idei tanévének megnyitása-kor tartott rektori beszédében. Vigyázni kell: a professzor ur

tanult és jeles dermatológus, elmés előadó, de a történelem tudományában mégis csak amatőr. Ha beszédével az volt a célja, hogy fölizgassa a figyelmet a vérbaj tagadhatatlan nagy vaszedelmeire, amikről mindenki tud, akkor elérte célját, de ha azt is akarta, hogy a történettudomány egy új kritikai szemponttal bővüljön, akkor — bocsánatot kérek — csak mosolyoghat mindenki, akinek van némi fogalma arról, hogy mi a modern történettudomány.

Mindig van abban valami mosolyogni való, ha szaktudós, akármi kitünő a maga szakjában, egy neki idegen, más tudományszénájába vágja a sarlóját. Egy kevés szellemességgel kihirdethet olyan megállapításokat, amelyek a lajkust meglepik frappáns eredetiségükkel. Az emberek elámélnak, ha egy tudós, egyetemi tanár, sőt ezideig direktor, azt magyarázza nekik, hogy az angol nemzet azért lett protestáns, mert királya, VIII. Henrik vérbajos volt s emiatt nem volt szintén vérbajos feleségétől gyermeke. Milyen egyszerű dolog: akarta, hogy legyen gyermeke, más feleséggel akart próbálkozni, de a pápa nem engedte elválni s ezért ott hagyta népével a katolikus egyházat, hogy mint most már protestáns, elválhasson és újra házasodhasson. Így könnyű történelmet csinálni, nem kell azt kutatni, voltak-e a reformációnak Angliában valamiféle előzményei, nem volt-e az angol nép többsége máris többé-kevésbé protestáns, nem magyarázák-e meg gyors áttérését bizonyos lelki szociális adottságok, az angol jellem bizonyos kongenialitásai a protestáns világfölfogással, lehetséges-e egy egész népnek vallás-változtatása király parancsszóra olyan tökéletesen, hogy utána Véres Mária kegyetlen ellenreformációja a legnagyobb ellenhatást támassza és így tovább. A historikusnak ilyen módon könnyű dolog lenne: csak meg kellene kérdezni a dermatológia illetékes egyetemi tanárát, vérbajos volt-e valamely király, hadvezér, kancelar, forradalmi vezér — és ezzel meg volna magyarázva minden történelmi esemény, folyamat, fordulat, válság. Csak egy baj volna: jöhetnének más, a történelemben beledülettáló szaktudósok is. Jöhetne például a meteorológus és megállapítaná, hogy ezen meg azon történelmi esemény bekövetkezetkor folytonos esőzés volt, emiatt vesztett el ezen, vagy azon császár egy fontos háborút, tehát az időjárás csinálja a történelmet, nem a vér-

baj. Jöhetne a belgyógyász és azt mondhatná: ha néhai jó Albert magyar király Dömsödön jártában nem evett volna, nem kapott volna vérhast, tovább élt volna, utódai lettek volna, nem jöttek volna utána az országba belső zavarok és így tovább. Ennek nem volna vége, a szegény historikus kénytelen volna a Lipótmezőn befejezni nagy művét.

Semmi sem érhetőbb, mint ha a szaktudós a maga szuktudományát tartja a legfontosabb dolognak a világon s könnyen hajlik arra, hogy behelyezze a világegyetem középpontjába. Az is nagyon gyakori eset, hogy aztán, ha rá nézve idegen területre néz, azt a maga szaktudománya szempontjából látja. De amint kilép a maga területéről és beleavatkozik egy olyan tudományban, amelyet nem ismer kellőképpen, akkor már baj támad. Minden dilettantizmusnál veszedelmesebb a tudósok dilattantizmusa, amelybe más tudományok rovására esnek. Félrevezetik a laikus közönséget, amely nem tudhat eléggé különböztetni egyik tudós és másik tudós, a különböző tudományok illetőségi körei között. Tudományos munkán csiszolt elméjükkel, elméletek és hipotézisek fölállításában való jártasságukkal, mennél kevésbé jártasak valamely idegen tudományban, annál tudományosabb és merészebb ötleteket tudnak a tudományosság látszatával világgá bocsátani. Konfuziót termelnek ott, ahol Baco halhatatlan mondása szerint hamarabb derül ki az igazság a dolgok téves voltából, mint konfuzus voltából. Nem egy tudományos babona terjedt el ilyen réven s feküdt nemzedékeken át keresztbe az emberi kultúrán keresztül.

A vérbaj fontos és végzetes szerepéről mindenki tud. Nem ismeretlen dolog az sem, hogy nagyon sok nagy embere az emberiségnek szenvedett benne, nagyon sok fényes elme borult el miatta idő előtt. Bizonyos hatással lehetett a történelem folyására is, bár megközelítőleg sem olyan mértékben, mint ahogy a tudós professzor föl akarja tüntetni adataival, amelyek különben benne vannak minden a vérbajról szóló könyvben anélkül, hogy az ilyen messzemenő következtetéseket vontak volna le. De, bocsánatot kérek, más betegségek is voltak a világon. Voltak irtózatos pestis-, lepra-, kolera- és egyéb járványok, sőt voltak és vannak egyszerű, szerény tüdővérszek, rákbetegségek, vese- és szívbajok is. Nem tudom, vérbajban halt-e meg több költő, vagy tudóbajban, de azt tudom, hogy sem a tüdővész, sem a vérbaj nem határozta meg a világirodalom képét. Nem tudom, milyen betegségek vitték el az idő előtt meghalt nagy tudósokat, művészeket, államférfiakat e világból, de azt tudom, hogy egyiknek a munkája és halála között nem volt szerves összefüggés. A történelmet, kérem, nem a betegségek csinálták. A történelmet az egészséges emberek tehetségei, kulturfoka, indulatai, szenvedélyei, vágyai és szenvedései. Anglia protestáns lett volna VIII. Henrik szifilisz nélkül is, Lenin megcsinálta volna a forradalmat akkor is, ha nem szenved vérbajban és Ady is az agyvelejével írta verseit,

nem a spirochétáival. A történelem nem a vérbajos, vagy tüdővész, vagy leprás, vagy érelmeszedés emberek története, hanem egészséges emberek története. Hajtóereje, eldöntője, mozgató nem a betegség, hanem az egészség.

Mintegy harminc év előtt volt Pesten egy ujságírókból, írókból, művészekből álló asztaltársaság. Ugy hívták magukat, hogy: „Miksa császár áldozatai“. Ezt a nevet Neszmélyi Artur, jókedvéről híres ujságíró találta ki. Egy történelmi könyvben azt olvasta: „ha Miksa császár tovább megy hadseregével Győrnél és nem fordul vissza, akkor minden másképp lett volna“.

— Ha minden másképp lett volna, akkor nekünk most volna pénzünk! — kiáltott föl Neszmélyi. — Tehát Miksa császár az oka, ha nincs egy vasunk sem!

Nem éppen legjobb vicc, de nem sokkal rosszabb történelmi okoskodás, mint a nagytudományu rektor uré.

—n—r.

Ősz van...

Nem kandikálnak már bámuló szemekkel pelyhes fecske fiókák a puha meleg fészek-ölemből reánk, nem nevet felénk az ezerszinben pompázó virágos rét; elhalkul a madárdal s a vándormadarak gyülekező csoportja bucsudalát a letarolt mezők felett csüggedt, fásultlelkü embe-

reknek dalolja el. A kalásztenger helyén, amely még vidáman hullámozott a juliusi szélben, kopár tarló éktelenkedik. Ujjonnan szántott földek fekete barázdái élesen bontják meg a sárga tarlók egyhanguságát. Ökörnyál uszik a levegőben ördögi táncot járva a cséplőgép bugó muzsikájára, amely messze hangzik a mezők felett.

Ősz van! Ősz van, de hiszen még nyarunk sem volt. Eszrevétlen uj ősz lopta be magát Erdélybe, de az uj ősznek hideg szele régi dalt dudol a fülekbe. Régi dalt, a nincstelenségnek, a szegénységnek fájó dalát. A küzdelemben kifáradt emberek lelkéből sóhaj kél, fájó sóhaj. Itt van az ősz, pedig még nyarunk se volt. S így is van, mert a nagy világégés után, amelynek vérzivataros poklában szebb és boldogabb jövőről álmadoztak a vérző emberek — nem jött el az igazi béke, a szebb jövő — a tavasz és a nyár. A hősök poraiból kihajtott békevirágok szirmai lefagyasztotta az ujabb és ujabb szünni nem akaró szeretetlenség és gyűlölködés fagyos szele. Nincs tavasz, nincs nyár azóta, amióta a szegénység és meg nem értés gátjával állunk szembe. Nincs tavaszunk, szinte elfeledtük már a rügyfakadást, az élet bimbóba pattanásának mámorító érzését; a tavaszi virágok édes illata, a vajudó föld életről mesélő lüktetése régmúlt idők homályos, de feledhetetlen emléke gyanánt él a lelkünkben.

A nyár se nyár; hiába süt a nap, hiába csattog a pacsirta, hiába akar örömet lopni a lélekbe a termő buzakalász, valami nehéz, szomoru érzés nehezedik az emberekre, mint sűrű őszi kőd a kopár tájra.

Hát ez már mindig így lesz? Hát nem virrad ránk meleg tavasz s napsugaras nyár? Hát a kinlódás és szenvedés helyét nem fogja soha felváltani a csendes és békés boldogság régen várt érzése? — Magától nem jött, menjünk hát utánna.

Testvérek, most ez egyszer ne a földi hatalmasságokhoz forduljunk igazságért, szebbért és jobbért, hanem ahoz, aki Ura mindennek, akinek adatott minden hatalom, aki nemcsak hét-ezer évvel ezelőtt mondotta, hanem ma is hirdeti, ma is a fülekbe kiáltja: „Én király vagyok... Jöjjetek hozzám mindnyájan, kik fáradtak és terhelve vagytok és én megennyhitek titeket”. Forduljunk ahoz testvérek, aki sohasem engedte el a hozzáforduló kérést üres kézzel.

Ősz van s utána tél jön, hideg, fagyos tél, de ha igaz lélekkel fordulunk a mindenség Urához, ennek a szomoru ősznek és a még szomorubb télnek, melynek fáradt lélekkel és a szegénység riadt tekintetével nézünk elébe, egy régóta várt szép tavasz, egy boldog nyár lehet a folytatása. Menesszünk küldöttséget, az elszegényedett, a lerongyolódott, a megtépett lelkek küldöttségét az egek Urához. Ebben az akarásunkban fogjunk össze gazdagok és proletárok. Szellemi és fizikai munkások fogjunk kezét, öltünk kart karba egész új életért. A napsugár még a sziklahasadékban is tud új életet fakasztani, az Istenbe vetett igaz hit és rendületlen meggyőződés még a legreménytelenebb gazdasági és szociális viszonyok között is megtalálja a boldogabb és gazdagabb élet útját.

Lépjünk a közös sors által összekovácsolt lelkünk minden bizalmával a hit sziklaszilárd útjára és kérjünk a szeretet örök forrásától új tavaszt, jobb nyarat, mely elfeledteti velünk e szomoru ősznek s a rá következő rideg télnek minden szenvedését, nyomorúságát — szegénységét.

Ifj. Völgyi István.

Az „Erdélyi Élet” karácsonya

az erdélyi magyar ujságírás kiemelkedő szenzációja lesz. Szerkesztőségünk már lázasan készül az ünnepi számra, amelyet a legkiválócb erdélyi írók és ujságírók írnak és minden cikke eseményt fog jelenteni. Az „Erdélyi Élet” terjedelmes karácsonyi számát szebbnél szebb illusztrációk fogják tarkítani és olyan lapot adunk olvasóinknak kezébe, ami hosszú időn keresztül emlékezetes

marad előttünk. Huszadik esztendeje annak, hogy az „Erdélyi Élet” kötelességét teljesítve folytatja közérdekű munkásságát és a kisebbségi sorba taszított romániai magyarság harcos védelmezője volt az összeomlás óta. Ezután is minden igyekezetünk oda fog irányulni, hogy a legjobb, legérdekesebb, legmagyarabb és legmegbízhatóbb romániai magyarnyelvű riportlapot adjunk olvasóink kezébe.

Végrehajtók jártak az Ipar és Népbank felszámoló irodájában

A törvényszék előtt pernyertes tisztviselők lefoglaltatták Tagányi Sándor 10 milliós garanciáját. — Kézzelfogható vagyont nem talált a végrehajtó

Kilátás van a békés megegyezésre

Több alkalommal foglalkozott már az *Erdélyi Élet* azzal a perrel, amit a felszámolás alatt álló Ipar és Népbank tizennégy tisztviselője indított a felszámoló bizottság ellen nyugdíjuk megilletése miatt. A tisztviselők ügyük képviselétével *dr. Sárbu György* aradi ügyvédet bízták meg, míg a bankot a többszöri tárgyaláson *dr. Fischer Jenő* képviselte. A felszámoló bizottság azt az álláspontot foglalta el, hogy csakis a befizetett nyugdíjösszeget adják ki a tisztviselőknek. A járásbiróság előtt több tárgyaláson keresztül mérközött a két szemben álló jogi álláspont, míg végül a járásbiróság a tisztviselőket elutasította keresetével.

Felebbezés folytán — mint ismeretes — a törvényszék elé került a feltűnést keltő, sokmilliós per. A törvényszék megváltoztatta a járásbiróság ítéletét és a felszámoló bizottságot elmarasztalta a tisztviselők nyugdíjának folyósítására. Évente mintegy 540.000 lej nyugdíj folyósítására kötelezte az Ipar és Népbank felszámoló bizottságát és egyben elmarasztalta őket visszamenőleg a tisztviselőknek járó mintegy 2 és fél millió lej nyugdíj megfizetésére.

A törvényszék ítélete ellen a bank képviselője felebbezett a simmitőszékhez. A felebbezésre való tekintet nélkül a törvényszék ítélete végrehajtható és így *dr. Sárbu György* a tisztviselők nevében megtette a szükséges lépéseket a végrehajtás foganatosítására.

Az elmúlt héten azonban megjelent a végrehajtó az Ipar és Népbank felszámoló bizottságának irodájában a végrehajtása foganatosítása céljából, de a hosszunapi végrehajtás eredménytelen maradt, mert semmi vagyont sem sikerült felfedezni. Ezenkívül köztudomású, hogy *Tagányi Sándor* 10 millió lej erejéig garanciát vállalt az Ipar és Népbankért. *Dr. Sárbu* a tisztviselők követeléseinek fedezésére ezt a garanciát is lefoglalta, de egyenlőre ez sem aktív vagyont.

Értesülésünk szerint azonban kilátás van arra, hogy békés kibontakozást fog nyerni ez a hosszú idő óta huzódó ügy, mindkét fél részéről meg van a hajlandóság az engedményekre. Aradváros közönsége természetesen mindenesetre nagy érdeklődéssel tekint a további fejlemények elé.

ERDELYI ÉLET HUMOR

— **Hogy van az, hogy egyes politikus urak nemrég még tűzbe mentek az új szesz törvényért, most pedig már kezd nekik nem tetszeni?**

Kohnné keserű szemrehányásokat tesz a férjének.

— Moritz, du liebst mich nicht mehr. Früher hast du mir immer gesagt: ich bin dein Leben.

— Nu, feleli Kohn — mein Leben bist du, das ist wahr. Aber mir ist schon miess von mein Leben.

•••••

— **Hogyan kell értelmezni a pénzügymiszter ur ígéretét, hogy az adóbehajtások körül ezental kiméletesebben fog eljárni?**

Kohn elmegy egy szabóhoz és megkérdezi tőle, hogy milyen feltételek mellett csinálna neki egy ruhát?

— Hát tetszik tudni, — feleli a szabó — nálam az a szokás, hogy a finom kundschaftoknak nem kell betartani a fizetési terminusokat, én sohasem szólítom fel őket.

— Nahát, — örvendezik Kohn — ez nagyszerű.

— Na igen, — folytatja a szabó — de aki nem tartja be a fizetési terminusokat, az nem egy finom kundschaft és azt felszólítom.

•••••

— **Hogyan van az, hogy a sok milliós közmunkák ígéretével olyan bőkezűen bánnak az illetékesek, a végén pedig mindig kiderül, hogy nincs rá fedezet?**

Egy gazdag zsidó haldoklik és az elhivatott közjegyzőnek tollba mondja végrendeletét. Erre a hirre a hitközség emberei is megjelennek a gazdag zsidó betegágyánál és aggódva lesik, mikor kerül a végrendelezések során a hitközségre a sor. Mikor a zsidó már minden ingó és ingatlan vagyona felett rendelkezett, ezt diktálja:

— A mult héten elveszett egy Riska nevű tehenem. Ha a tehen megkerül, akkor legyen a Dávid fiamé, ha ellenben nem kerül meg, akkor a hitközségre hagyományozom.

— **Hogyan lohad le minduntalan a paraszt-pártiak nemzeti párti ellenes tendenciája?**

Kohnné minden évben megajándékozta az urát egy leánygyermekkel. Kohn minden évben dühösebb és dühösebb lett. Mikor már a tizedik leány jött, nem birt magával és így ordított:

— Ha még egy leány születik, elkergetem a feleségemet.

És richtig, megint egy leány született. Az asszony két-ségbe volt esve, hogy hogy mondja meg ezt az urának. A bába megsajnálta és elhatározta, hogy ő majd elintézi. Mikor látta, hogy Kohn jön, elébe szaladt és így szólt:

— Jaj, micsoda szerencsétlenség, képzelje el, a felesége három leányt szült egyszerre.

— Három lányt? — ordította Kohn — megölöm azt az asszonyt.

Ekkor már az udvaron voltak és így szólt a bába:

— Na ne kiabáljon úgy, csak kettő született.

— Kettő? Az is sok. Össze fogom szidni, mint a bokrot.

Ekkor már a konyhában voltak. A bába így szólt:

— Na ne féljen Kohn ur, csak egy lány születet.

— Az más, — mondta Kohn ragyogó arccal és boldogan átölelte feleségét.

— **Intelligens hölgyek és urak**, nyomtatvány és hirdetés szerzés céljából, fix és magas jutalék jövedelemmel, azonnal felvétetnek. Bővebbet lapunk kiadóhivatalában Szent László-ucca 2. sz. / Central University Library Cluj

— **Az ország minden részében keresünk** feltétlen megbízható fiokszerkesztőség és kiadóhivatal vezetőket. Ajánlatok lapunk címére: Arad, Szent László-ucca 2., küldendők.

MEGHIVÓ

Az Aradi Központi Takarékpénztár R.-T. 1930. évi okt. hó 16-ik napjának d. u. 4 órakor az intézet helyiségében tartja

rendkívüli közgyűlését,

melyre a t. c. részvényesek tisztelettel meghívotnak.

Tárgysorozat: 1. A jegyzőkönyvvezető és jegyzőkönyv hitelesítésére két részvényes kijelölése. 2. A közgyűlés határozatképességének megállapítása. 3. Az alapszabályok 19. és 98. §§-ainak módosítása.

Azon t. részvényeseket, akik a közgyűlésen résztvenni óhajtanak, felkérjük, hogy részvényeiket vagy az azokat helyettesítő letéti jegyeket f. évi október 15-én déli 12 óráig az intézet pénztáránál letétbe helyezni sziveskedjenek.

Az Igazgatóság.

— *Minden cikkért írója felel.* Az „Erdélyi Élet“ hasábjain helyet talál minden közérdekű esemény. Belső és külső munkatársaink mindenről az igazat és csak az igazat írják. — Nem igazat írni nem szabad.

Irodalmi est

Szántó György, Ferenczy György és Károly Sándor közreműködésével az Iparos Otthonban

Jelentette már az „Erdélyi Élet“, hogy az Iparos Otthon kulturbizottsága október 12-én nagyszabású irodalmi estélyt rendez. Az est műsora határozottan irodalmi eseményt jelent és elismerést érdemel az Iparos Otthon kulturbizottsága, hogy a műkedvelő előadások és kabarék ügye felvette kulturprogramjába az ilyen irodalmi esték rendezését is, amivel nagy szolgálatot tesz a kisebbségi sorban taszított erdélyi magyarság kulturális fejlődésének. Az est szenzációja három Aradon élő író: Szántó György, Károly Sándor és Ferenczy György szereplése. A megnyitó beszédet Ferenczy György tartja. Szántó György ragyogó, határozottan súlyos irodalmi értékét reprezentáló „Hármas“ című drámolettjét az Iparos Otthon műkedvelői mutatják be; Ferenczy György és Károly Sándor pedig egy-egy novellával lépnek a podiumra. Az est iránt nagy érdeklődés nyilvánul meg városzerte.

/ Central University Library Cluj

AZ

ARADI KÖZLÖNY

Erdély leg-
régibb, legolvasottabb és
legelterjedtebb napilapja!

THERAPIA

szanatórium Arad, Str. Iosif Vulcan (Kazinczy-u.) 8.

Telefon 532.

Telefon 532.

Legmodernebb mütőfelszerelés.

Röntgen, Quarz. — Diathermia.

MINDEN HÁZNÁL
LEGYEN

BIERNA
LAGERBEEER

HA NINCS.-AKKOR VEGYEN!

Nem reklám,
hanem valóság,
hogy női és leány-
ka-felöltők leg-
olcsóbban :-:

PLESZ

központi ruhaáruházá-
ban szerezhetők be,
a színház hátsó bejáratával szemben. :-: Óriási választék, szolid
és olcsó árak. :-: Kereskedők részletcsoportjának tagja. —o—

A „Dacia“ és „Központi“
kávéház étterem

Arad előkelő közönségének találkozó helyei!

IDEAL, UNDERWOOD
és hordozható
írógépek

ujak és használtak állandóan rak-
táron. Nagy javító műhely! I-a gar-
rantált friss angol írógépszalagok.
Irodafelszerelések. Izléses nyom-
tatványok. :-: Dombornyomda és
bélyegzők. Állandó gyors és gép-
írási tanfolyam.

Császár, Arad, Strada
Alexandri No. 5.
Telefon 393.

Bevásárlás előtt tekintse meg

Szántó és Komlós
ruhanagyáruház szenzációs ki-
rakatait. — Mélyen leszállított
árak. Mérték utáni rendelések
gyorsan, pontosan és megbizha-
tóan eszközöltetnek. Szenzációs
nagy raktár iskolaöltönyökben.
ARAD, Színházépület.

A volt **Éles Ármin-féle**
helyiségben a mai igényeknek
megfelelő

**!! fűszer- és csemege-
üzletet
nyitottam. !**

Uj vállalatomhoz a t. közönség b. párt-
fogását kérem. Teljes tisztelettel:
Éles Lily.

Kül- és belföldi gyógyszerkülönlegességek

Vojtek gyógyszertár

Arad legkelleme-
sebb szórakozó-
helye a

Városi Kávéház!

50%-kal mérsékelt C. F. R. körutazási jegyeket a belföld összes vonalaira egész éven át kiad a **Wagons-Lits Cook** utazási világvállalat menetjegyirodája Aradon, Minorita templommal szemben, az Octogonban. — TELEFON 6—57. Bármely relációt azonnal összeállítunk és kézbeadunk.

Butor részletre készpénz árban kedvező feltételekkel **Garai**

ARAD, Piața Avram Iancu No. 10.

TIMIȘOARA, Fabrica P. Coronini No. 23.

==== **Részletre készpénz áron vásárolhat!** =====

Mielőtt az őszi divatszükségletét beszerezné, okvetlen keresse fel

GOLDSTEIN LAJOS
divatáruházát,

Arad, Strada Bratianu (Weitzer János-ucca) No. 2, ahol női és férfi divatszükségeit legolcsóbban beszerezheti.

Muzsai József

ARAD,
színházzal szemben

ÖLTÖNY, TRENCH-
COATS, ULSTER

Legjobb- és legolcsóbb!

Szines fényképek,
pastell-, aquarell- és olaj kivitelben. Portré, gyermek és interieur felvételek a nap bármely szakában, vasárnap is

Feszler Róbert
fotóművészeti szalonjában. Esti pillanatfelvételek Nitraphot reflektorok mellett. A Consum részletcsoport tagja. Tekintse meg a kirakatokat.

Arad, Bul. Reg. Maria 20.
Szabó Albert üvegházában.

Szőnyeg, függöny, stor, ágy- és asztalterítő, sezlonátvevő, butorszövet, brokát és mokett, roletta- és matracgradl, függöny-etamin és ussor, paplan, nyári takaró, kelengyeváson, zefír, selyem, szövet- és bélésáru **legolcsóbban**

„MERCANTIL”

szőnyeg- és divatáruházban Arad, Bul. Reg Maria 18.